

STORTINGET

Representantforslag 160 S

(2020–2021)

fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Nicholas Wilkinson, Eirik Faret Sakariassen, Petter Eide, Karin Andersen, Lars Haltbrekken og Freddy André Øvstegård

Dokument 8:160 S (2020–2021)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Nicholas Wilkinson, Eirik Faret Sakariassen, Petter Eide, Karin Andersen, Lars Haltbrekken og Freddy André Øvstegård om kamp mot rasisme

Til Stortinget

Bakgrunn

Alle skal ha like muligheter, uavhengig av bakgrunn. Rasisme skaper mistillit mellom mennesker og bygger opp under skjevfordeling av makt og ressurser. Rasisme er en trussel mot et godt og trygt samfunn, og må bekjempes. Rasisme og diskriminering er et samfunnsproblem i Norge. Ulike former for hat og diskriminering er med på å skyve folk utenfor samfunnet. Det å bli rammet av rasisme og diskriminering kan ha store konsekvenser for den enkelte. Både sammensatt diskriminering og strukturell diskriminering er samfunnsutfordringer som angår oss alle, og som fellesskapet må løse.

Systematisk kunnskap og forskning om rasisme

I etterkant av 22. juli ble det opprettet et eget forskningssenter på høyreekstremisme og relaterte fagfelt. C-Rex Senter for ekstremismeforskning gjennomfører i dag viktig forskning om ytre høyre, høyreekstremisme og høyreradikalisme. Holocaustsenteret er også en viktig aktør som bidrar med forskning, formidling og dokumentasjon om blant annet antisemittisme og om etniske og religiøse minoriteter i Norge.

Forslagsstillerne mener at det likevel er behov for et forskningssenter med et bredere blikk på rasisme, på alle samfunnsarenaer i Norge. For å ta den antirasistiske kampen på alvor og kunne utvikle konkret politikk som virker, trenger man mer kunnskap og mer formidling.

Forslagsstillerne ønsker også at det settes ned en særskilt undersøkelseskomisjon for å kartlegge rasisme i Norge, både utviklingen historisk og nåsituasjonen, med særlig oppmerksomhet på strukturell rasisme. Strukturell rasisme handler om usynlige strukturer i samfunnet som kan virke utestengende og diskriminerende på individer på grunn av deres etniske bakgrunn. Dette er mekanismer som gjør at minoritetsgrupper kan komme dårligere ut enn andre deler av befolkningen, selv om diskrimineringen ikke er tilsiktet av noen enkeltpersoner. Det trengs mer forskning på denne subtile formen for rasisme, hvor summen av mange små handlinger til sammen kan danne en struktur. For å finne gode tiltak må problemets art og omfang avdekkes, slik at alle, på ulike sider av en ofte vanskelig debatt, kan sitte igjen med et mest mulig presist, felles og faglig fundert bilde av situasjonen.

Arbeidslivet

Diskriminering ved ansettelse og på arbeidsplassen påvirker folks liv, deres karrieremuligheter, trivsel og helse. Ifølge Integreringsbarometeret for 2020 mener 84 prosent at diskriminering forekommer i Norge, og omtrent like mange tror at det diskrimineres under ansettelsesprosesser.

Det er dokumentert at det diskrimineres ved rekruttering. En rapport fra Fafo (2018) viser at en majoritets søker på 40 år med relevant utdanning og arbeidserfaring har 61 prosent sannsynlighet for å bli innkalt til intervju, mot 42 prosent for en søker med samme kjenne-

tegn, men med synlig etnisk minoritetsbakgrunn. Er denne søkeren i tillegg kvinne, faller sannsynligheten til 38 prosent. Som kjent har også tidligere forskning vist at dersom man har et utenlandsk navn, er det 25 prosent mindre sannsynlig å bli innkalt til intervju (Midtbøen og Rogstad 2012).

For mange innvandrere er det komplisert å orientere seg i rettigheter og plikter i arbeidslivet. For å få en reell sjanse til varig og fast tilknytning til arbeidslivet må alle få tilpasset informasjon om diskrimineringsreglementet, og det må være praktisk mulig for alle å melde fra om diskrimineringsaker. Informasjon om diskrimineringslovgivningen, håndhevelse av denne og hvor man kan henvende seg for å få bistand i enkeltsaker, må derfor gjøres tilgjengelig og spres overfor grupper som erfaringsmessig opplever diskriminering.

Utdanning

Skolen er en arena der svært mange opplever rasisme og diskriminering. Det kan være mobbing fra medelever eller diskriminering og uttrykk for diskriminerende holdninger fra skoleledelse og lærere. I tillegg vet man at lærere og skoler har for lite kunnskap og kompetanse om hvordan man ser og håndterer rasistisk diskriminering og mobbing.

I opplæringslova § 9 A-3 første ledd står det at «Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering». At rasisme er en aktuell problemstilling, ikke noe som tilhører fortiden, må tydeliggjøres i loven, og det må legges opp til et aktivt antirasistisk arbeid i skolen. Rapporten «Vil ikke leke med deg fordi du er brun» (2017) viste at en av arenaene hvor ungdommer i størst grad melder fra om opplevelser med rasisme, er i skolen. Det meldes fra aller mest i barne- og ungdomsskolen, men også på videregående. Av respondentene som oppgir at én av eller begge foreldrene er født i et annet land enn Norge, oppgir 14,2 prosent at de opplevde urettferdig eller negativ forskjellsbehandling ukentlig mens de gikk på barneskolen, og 15 prosent på ungdomsskolen. Så mange som én av fire opplevde rasisme, diskriminering eller urettferdig behandling regelmessig, det vil si 2–3 ganger hver måned eller oftere på barneskolen, og så mange som 25,6 prosent på ungdomsskolen. Det som gjør situasjonen enda mer alvorlig, er de nokså gjennomgående tilbagemeldingene fra dem som har opplevd dette, om at skolene så altfor ofte synes å ha fulgt disse sakene dårlig opp.

Rasisme og diskriminering må bekjempes på flere plan for å få til endring: Lærerutdanningen, kompetanseheving, tydelige strukturer for håndtering av hendelser og en tydelig læreplan som løfter problemet, er en start.

Utelivet

I regjeringens handlingsplan mot rasisme og diskriminering er det to tiltak mot diskriminering og rasisme i utelivet. Det første er å gå i dialog med utelivs- og serveringsbransjen om å diskutere tiltak, og det andre er å gjennomføre en kampanje mot diskriminering på utesteder. Dette er vel og bra, men ikke tilstrekkelig. I Oslo kommune har Næringsetaten i snitt avdekket diskriminering ved fem til ti prosent av de utestedene de har kontrollert de siste årene. Samtidig mener etaten at det er store mørketall, og at diskriminering i utelivet er utbredt (Njie 2017).

Ifølge alkoholoven kan skjenkebevilling inndras dersom det skjer gjentatt diskriminering. I 2016 ble det innført et prikktildelingssystem for inndragning av salgs- og skjenkebevillinger. Forslagsstillerne mener at terskelen for inndragning av skjenkebevilling som følge av rasisme og diskriminering må senkes, og at det må sikres at utesteder må tydeliggjøre eventuelle særregler for adgang. Skilting av adgangskriterier ved inngangen med informasjon om aldersgrense, kleskode, eller om det er et åpent eller lukket arrangement den aktuelle kvelden kan gi alle samme regler å forholde seg til, i stedet for at de endres fra person til person.

Sammensatt diskriminering

Likestillings- og diskrimineringsloven peker på flere forskjellige diskrimineringsgrunnlag. Flere av tiltakene i dette forslaget vil gjelde også andre diskrimineringsgrunnlag enn etnisitet. Personer kan også oppleve sammensatt diskriminering, for eksempel skeive med minoritetsbakgrunn som kan oppleve både rasisme og homofobi. Forslagsstillerne mener det er viktig å se forskjellige diskrimineringsgrunnlag samlet i kampen mot rasisme og diskriminering.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen sette ned en særskilt undersøkelseskomisjon for å kartlegge rasisme i Norge, både utviklingen historisk og nåsituasjonen, med særlig oppmerksomhet på strukturell rasisme, og komme med forslag til nye tiltak.
2. Stortinget ber regjeringen opprette et eget forskningssenter på rasisme.
3. Stortinget ber regjeringen styrke informasjon om diskrimineringslovgivningen, håndhevelse av denne og hvor man kan henvende seg for å få bistand i enkeltsaker, overfor grupper som erfaringsmessig opplever diskriminering.

4. Stortinget ber regjeringen sikre økt kompetanse på rasisme i lærerutdanningen.
5. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å ta inn begrepet «rasisme» i opplæringslova § 9 A-3.
6. Stortinget ber regjeringen i samarbeid med sivilsamfunnsaktører opprette flere «veiviser»-ordninger etter modell av Rosa kompetanse og Jødiske veivisere/stifinnere.
7. Stortinget ber regjeringen senke terskelen for inn-
dragning av skjenkebevilling som følge av rasisme,
og sikre at utesteder må tydeliggjøre eventuelle sær-
regler for adgang.

22. mars 2021

Kari Elisabeth Kaski

Nicholas Wilkinson

Eirik Faret Sakariassen

Petter Eide

Karin Andersen

Lars Haltbrekken

Freddy André Øvstegård

